

E.H. Hondius. Standaardvoorwaarden, Rechtsvergelijken de beschouwingen over de standaardisering van kontraktsbedingen en overheidstoezicht daarop. Kluwer - Deventer 1978, XXXIII + 956 blz.

Citation for published version (APA):

de Groot, G-R. (1980). E.H. Hondius. Standaardvoorwaarden, Rechtsvergelijken de beschouwingen over de standaardisering van kontraktsbedingen en overheidstoezicht daarop. Kluwer - Deventer 1978, XXXIII + 956 blz. *Nederlands Juristenblad*, (14), 303-305.

Document status and date:

Published: 05/05/1980

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Download date: 22 Sep. 2021

niet over. De benodigde ontslagvergunning voor de regelmatige opzegging beheerst ons ontslagrecht daarvoor te zeer. Naast deze opzegging met ontslagvergunning resteren dan nog slechts het ontslag tijdens de proeftijd en het ontslag op staande voet. Wanneer wij dit laatste overeenkomstig mijn voorstel elimineren, blijft er aan de kant van de werkgever weinig meer over van dit bijzondere karakter van de arbeidsovereenkomst. Hiermede wil ik overigens niet beweren, dat mijn voorstellen zodanig zijn, dat zij Nederland een gidsland zouden doen zijn bij het verbeteren van het ontslagrecht.

Mr. G. C. van Spaendonck

Vervolgde Juristen

De zaak Dr. Joseph Danisz

Het afgelopen jaar heeft de C.I.J.L. (het Centre for the Independence of Judges and Lawyers, een organisatie van de International Commission of Jurists) campagne gevoerd voor de prominente voorvechter van de mensenrechten; dr. Joseph Danisz (zie NJB, 6 oktober 1979, p. 788). Hij werd uitgesloten van de Praagse Balie op 12 maart 1979 o.a. omdat hij een ambtenaar beledigd zou hebben door tijdens zijn verdediging van de psycholoog en Charta 77-aanhanger, prof. Jaroslav Sabata, melding te maken van tegen hem gerichte bedreiging met politiegeweld. In juni 1977 werd hij tot drie maanden gevangenisstraf veroordeeld en wederom voor drie jaar van zijn bevoegdheid als advocaat ontheven. Ondanks krachtige protesten van de internationale juristengemeenschap achtten de Tjechische autoriteiten de gelegenheid daar om Dr. Danisz wederom aan te klagen wegens belediging. In een besloten zitting op 24 januari 1980 veroordeelde de rechtbank in Hradec, Kralove, hem tot 10 maanden gevangenisstraf, sloot hem van de balie uit voor een periode van twee jaar en beboette hem tenslotte vanwege betwisting van de bevoegdheid van de rechtbank. Hij werd ervan beschuldigd de president van de rechtbank in Most tijdens het proces van de geofysicus en Charta 77-aanhanger Jeri Chmel beledigd te hebben. Dr. Danisz betwistte de beschuldiging met het argument dat de kritiek die hij had geleverd op feiten berustte en binnen de grenzen der wet was, en ging in hoger beroep tegen het vonnis. Hij is op borgtocht vrij, hangende het appel waarvan de datum en plaats nog steeds onbekend zijn. De C.I.J.L. spoort eenieder, die de verontwaardiging van de C.I.J.L. deelt, aan om te schrijven naar onderstaande personen en instanties:

Dr. Gustav Husak,
President of the Czechoslovak Socialist Republic,
Praha - Hrad,
CSSR.

Dr. Jan Fejes,
Procurator General of the CSSR,

Praha 4-Nusle,
Nam Hrdinu 9,
CSSR.

Dr. Vladislav Vrba,
City Association of Lawyers of Prague,
110 00 Praha 1,
Narodni tr. 32.,
CSSR.

Czech Lawyers' Headquarters,
Ustredi Ceske Advokacie,
Praha, Narodni 16,
CSSR.

Boeken

WIJ ONTVINGEN

Rolf Bender, Rolf Schumacher
Erfolgsbarrieren vor Gericht Eine empirische Untersuchung zur Chancengleichheit im Zivilprozess (Reform der Justizreform, Band 6)
J. C. B. Mohr (Paul Siebeck) - Tübingen
1980; 150 S., DM 29

Michael Bohrer
Die Haftung des Dispositionsgaranten Ein Beitrag zur Lehre von der negativen Vertrauenshaftung (Münchener Universitätsschriften, Juridische Fakultät; Abhandlungen zur rechtswissenschaftlichen Grundlagenforschung, Band 41)
Verlag Rolf Gremer - Ebelsbach 1980,
353 Seiten, DM 93

Dr. Maximilian Fuchs
Die Allegemeine Rechtstheorie Santi Romanos
(Schriften zur Rechtstheorie, Heft 86)
Duncker & Humblot - Berlin/München
1979, 161 S., DM. 58

Dieter Eickmann
Konkurs- und Vergleichsrecht (2. Auflage)
(Sammlung Göschen, Band 2855)
Walter de Gruyter - Berlin/New York
1980, 167 Seiten, DM 19,80

Staudinger's Kommentar 2. BGB
Drittes Buch
Sachenrecht, §§ 1018-1112
12., neubearbeitete Auflage. II/443 Seiten
1980 kart. DM 120

BOEKBESPREKINGEN

E. H. Hondius
Standaardvoorwaarden, Rechtsvergelijkinge beschouwingen over de standaardisering van kontraktsbedingen en overheidstoezicht daarop
Kluwer-Deventer 1978, XXXIII + 956 blz.,

f 91,50

Op het onderhavige werk is de auteur op 12 april 1978 aan de Rijksuniversiteit te Leiden 'cum laude' gepromoveerd tot doctor in de rechtsgeleerdheid. Het boek houdt zich bezig met de vraag, op welke wijze onwenselijke (clausules in) standaardvoorwaarden kunnen worden tegengegaan. Het begrip standaardvoorwaarden wordt heel ruim gedefinieerd, namelijk als 'de schriftelijke concept-bedingen, welke zijn opgesteld om zonder onderhandelingen omtrent hun inhoud te worden opgenomen in een gewoonlijk onbepaald aantal nog te sluiten overeenkomsten van bepaalde aard' (p. 3, 243). In navolging van Zeylemaker worden de dusdanig afgeperkte standaardvoorwaarden vervolgens in drie categorieën onderscheiden: contractsmodellen, tweezijdig vastgestelde standaardvoorwaarden en eenzijdige standaardvoorwaarden.

Na een inleiding valt het proefschrift in twee delen uiteen. In het eerste deel (hfdst. 2 t/m 6) worden de standaardvoorwaarden als maatschappelijk verschijnsel onder de loep genomen. Het tweede deel (hfdst. 7 t/m 13) draagt vervolgens als opschrift 'standaardvoorwaarden en de overheid'.

In deel I wordt allereerst (hfdst. 2) een zeer uitvoerig overzicht gegeven van de standaardvoorwaarden, die men zoal kan tegenkomen: de verbreiding van het gebruik van zulke voorwaarden wordt beschreven, er wordt stilgestaan bij de diverse verschijningsvormen van standaardvoorwaarden, terwijl voorts veelvoorkomende clausules worden weergegeven. In hfdst. 3 wordt vervolgens de geschiedenis van de drie groepen standaardvoorwaarden geschetst, uitmondend in een poging ook toekomstige ontwikkelingen op dit gebied te voorspellen (dit laatste trouwens onder het motto van een lied van Doris Day: 'the future's not ours to see, que sera, sera...').

Hfdst. 4 is rechtsvergelijkend: Hondius geeft een overzicht van de wetgeving, de rechtspraak en de literatuur in andere landen. Na de geschiedkundige en rechtsvergelijkende excursies wordt de definitie van het begrip standaardvoorwaarden nader bekeken. In dit kader onderstreept Hondius, dat hij aan de term standaardvoorwaarden de voorkeur geeft boven termen als standaardcontract, adhesiecontract, algemene voorwaarden e.d. Deze termen worden - m.i. overtuigend gemotiveerd - verworpen. Hondius wijst er trouwens op, dat op dit gebied de terminologie in de Nederlandse literatuur zeer rommelig is: de genoemde termen worden dikwijls op verwarringwekkende wijze door elkaar gebruikt. Hopelijk wordt het woordgebruik naar aanleiding van Hondius' terminologische uiteenzettingen wat zuiverder. In het laatste hoofdstuk van deel I (hfdst. 6) worden vervolgens de voor- en nadelen van de standaardvoorwaarden op een rijtje gezet. Daarbij slaat de balans met betrekking tot de contractsmodellen positief uit (p. 276). Na wat heen en weer slaan van de weegschaal is ten aanzien van de tweezijdige standaardvoorwaarden hetzelfde het geval. Deze tweezijdige standaardvoorwaarden moeten zeker in vergelijking tot individueel overeengekomen bedingen positief worden

gewaardeerd. Terugschakeling van standaardformulieren naar individuele bedingen zou zoiets zijn als omschakeling van industriële productie naar huishoudelijkheid (p. 292). Het oordeel ten aanzien van de eenzijdig opgestelde standaardvoorwaarden valt negatief uit: er dreigt misbruik. Vrij algemeen acht men daarom toezicht op deze voorwaarden wenselijk (p. 314).

In het tweede deel van deze studie wordt allereerst (hfdst. 7) ingegaan op het 'waarom' van toezicht door de overheid (administratie, rechter of wetgever) op de standaardvoorwaarden. Als eerste controlemogelijkheid wordt in hfdst. 8 de rechterlijke toetsing besproken. Deze controle geschiedt in beginsel achteraf. De rechter kan in het kader van zijn toetsing aan diverse aspecten van de toepasselijkheid van de standaardvoorwaarden bijzondere aandacht besteden. Allereerst zou hij kunnen bekijken, hoe de toepasselijk verklaarde standaardvoorwaarden tot stand zijn gekomen. Aan geconstateerde eenzijdigheid van de opstelling der voorwaarden kan hij consequenties verbinden. De Nederlandse rechter benadert de standaardvoorwaarden meestal niet vanuit deze optiek, hoewel kan worden geconstateerd, dat de wijze van totstandkoming een element is, dat een rol speelt bij toetsing van een beroep op standaardvoorwaarden aan de goede trouw (arrest HBU-Saladin). Een andere mogelijkheid is, dat de rechter nagaat, of de standaardvoorwaarden in het hem voorgelegde geval op *deugdelijke wijze van toepassing zijn verklaard*. Het is bijzonder boeiend, dat Hondius constateert, dat de Nederlandse rechter, evenals zijn West-Duitse collega, veel sneller geneigd is om de conclusie te trekken, dat in een concrete verhouding standaardvoorwaarden toepasselijk zijn, dan de rechters in b.v. Frankrijk en België doen! (p. 408) Een andere dam die tegen standaardvoorwaarden kan worden opgeworpen, is de *uitleg van de voorwaarden*. Vooral in Engeland heeft men deze dam verstevigd. (fundamental breach theorie) Tenslotte is rechterlijke *toetsing van de inhoud van de standaardvoorwaarden* mogelijk. Bij het hanteren van deze laatste constructie lopen Duitsland en Nederland voorop. In beide landen wordt de inhoud van de voorwaarden aan de goede trouw getoetst. De toetsing blijkt in Nederland echter minder betekenis te hebben dan in Duitsland, daar deze controle bij ons altijd geheel op het concrete geval is toegesneden, zodat men uit een rechterlijke beslissing nauwelijks meer algemene conclusies kan trekken t.a.v. de (on)toelaatbaarheid van bepaalde standaardclausules. Hondius bepleit derhalve een twee-fasen-toetsing. Men dient z.i. een scheiding aan te brengen tussen de omstandigheden, die vóór of bij en die welke ná de contractsluiting kunnen worden gesitueerd. De eerste categorie (wijze van totstandkomen, de formulering van de clausule etc.) leent zich in het algemeen voor standaardisering. De rechter moet zich erover uitspreken, of *men* onder de gegeven (voor standaardisering vatbare) omstandigheden een beroep kan doen op de kwestieuze clausule. Pas daarna moet de rechter de tweede categorie omstandigheden in zijn beschouwingen betrekken en tot individuele toetsing aan de goede trouw overgaan. Er is dan sprake van

een dubbele toetsing aan de goede trouw: eerst toetsing in abstracto, daarna nogmaals in het licht van individuele omstandigheden. Dit voorstel van Hondius spreekt mij aan. Wel zou ik er echter op willen wijzen, dat men de beide toetsingsfasen niet te streng mag scheiden; het is immers zeer goed mogelijk, dat juist de *combinatie* van bepaalde (voor standaardisering vatbare) omstandigheden voor of bij de overeenkomst en individuele omstandigheden een rechter naar de gevolgtrekking leiden, dat een beroep op een zekere clausule in strijd met de goede trouw is.

Hondius stelt, dat de rechterlijke toetsing in Nederland moet worden perfectioneerd, maar daarmee zijn de problemen m.b.t. de standaardvoorwaarden nog niet opgelost, want de rechter toetst slechts achteraf en we moeten onder ogen zien, dat de rechter in vele gevallen niet aan toetsen toe zal komen, omdat bijv. partijen niet bereid zijn te procederen. Bovendien wijst Hondius er op, dat niet elke rechter op gelijke wijze zal oordelen. Hij verdedigt daarom in hfdst. 9 om casuïstiek wegens onjuiste uitlegging van standaardvoorwaarden mogelijk te maken. Nederland blijkt momenteel één van de weinige landen te zijn, waarin de hoogste rechter zich niet over dergelijke vragen kan buigen.

In de laatste vier hoofdstukken van het boek wordt stilgestaan bij de diverse mogelijkheden, die de wetgever heeft om in te grijpen t.a.v. standaardvoorwaarden. Tal van mogelijkheden passeren de revue. Het zou absoluut te ver gaan op deze plaats een poging te doen om een opsomming te geven. Ik volsta derhalve met het aangeven van slechts enkele van de door Hondius aangestipte mogelijkheden: de wetgever kan de totstandkoming van de standaardvoorwaarden reguleren (voorschrijven van verplicht overleg), hij kan voorschriften geven m.b.t. de toepasselijkheidsverklaring van de voorwaarden (b.v. uitdrukkelijke ondertekening eisen), hij kan bepalingen t.a.v. de uitleg van overeenkomsten invoeren (bijv. de contra proferentem-regel). Verder zou aan de rechter de mogelijkheid kunnen worden gegeven om standaardvoorwaarden via een Generalklausel aan de billijkheid te toetsen. Met name deze laatste mogelijkheid wordt door Hondius aanbevolen; tevens bepleit hij voor consumententransacties *daarnaast* een zwarte lijst met verboden clausules op te stellen. (p. 607). Een heel andere mogelijkheid voor de wetgever om het gebruik van standaardvoorwaarden te beïnvloeden is trouwens het uitbouwen van het materiële recht, in combinatie met een verbod om van dat materiële recht af te wijken. Deze laatste methode heeft echter als nadeel, dat verstarring van het recht dreigt. Het is voor de wetgever moeilijk zo niet onmogelijk om wijzigende maatschappelijke omstandigheden met wetswijzigingsvoorstellen bij te benen.

In het kader van de bespreking van maatregelen, die deze legislatieve inertie kunnen opvangen, wordt in hfdst. 11 stilgestaan bij het vraagstuk van delegatie van civielrechtelijke wetgevingsbevoegdheid. Ook de regeling van art. 6.5.1.2 NBW wordt in dat verband besproken. Interessant is in dit hoofdstuk vooral ook de suggestie om in sommige gevallen een wetgevingsprocedure mogelijk te maken identiek aan de goedkeuringspro-

cedure van internationale verdragen (ter inzage legging van de betreffende voorstellen, gecombineerd met de mogelijkheid binnen een bepaalde termijn behandeling in plenum te vorderen) (p. 642).

Ook in hoofdstuk 12 worden nog weer vele controlevarianten ten tonele gevoerd. In zijn laatste hoofdstuk spreekt Hondius tenslotte zijn sympathie uit voor een procedure, welke kan leiden tot een *abstracte toetsing* van de inhoud van standaardvoorwaarden los van een concrete casus. Hij wil deze procedure beperken tot consumententransacties. De procedure zou moeten worden gevoerd door consumenten- of ondernemersorganisaties (de laatste m.b.t. voorwaarden binnen hun eigen branche). Het verdient volgens Hondius aanbeveling de toetsing bij één (speciale kamer van een) gerechtshof te concentreren. Deze kamer moet z.i. dan toetsen aan dezelfde voorwaarden, waaraan de normale rechter toetst. De beslissing zou een verklaring voor recht of een verbod voor de toekomst moeten zijn.

De dissertatie van Hondius is bijzonder boeiend. Het is van belang te onderstrepen, dat het boek niet slechts veel materiaal aanreikt en de wetgever interessante wegen wijst, maar ook binnen het kader van het geldende recht belangrijke suggesties doet. Dit is m.i. met name het geval in het hoofdstuk betreffende de rechterlijke controle. Uit dat hoofdstuk blijkt duidelijk, dat een rechter bij de uitoefening van zijn controlefunctie op meerdere punten dammen tegen onwenselijke clausules in standaardvoorwaarden kan opwerpen. We kunnen rechtsvergelijkend signaleren, dat men in het buitenland deze dammen wel eens op andere plaatsen legt dan de rechter in ons land geneigd is te doen. Ook de hoogte van de dammen is onderling verschillend. Kijkend naar het buitenland lijkt het de moeite van het overwegen waard om hier te lande enkele dammen aanmerkelijk te verhogen. Dit geldt met name voor het aannemen van de toepasselijkheid van standaardvoorwaarden in een concreet geval. Vanwege de suggesties binnen het kader van het geldende recht is hfdst. 8 van Hondius' proefschrift aanbevelenswaardige lektuur voor elke jurist die bij een procedure m.b.t. toepasselijkheid en/of inhoudstoetsing van standaardvoorwaarden is betrokken.

Daar de ondertitel van het proefschrift uitdrukkelijk naar het rechtsvergelijkende karakter ervan wijst, is het op zijn plaats nog even stil te staan bij de wijze van verwerking van rechtsvergelijkende gegevens. Het is toe te juichen, dat Hondius de verzameling van rechtsvergelijkende gegevens en de verwerking daarvan uitdrukkelijk heeft gemotiveerd (p. 8, 9, 140, 141, 337). Te vaak ontbreken zulke overwegingen in rechtsvergelijkende werken en blijft het onduidelijk waarom sommige landen wel en andere niet worden besproken. In het boek treft men vooral gegevens m.b.t. het Duitse, Engelse, Franse, Israëlische en Zweedse recht aan, maar ook tal van andere rechtstelsels komen af en toe aan de orde. Er wordt geen systematische (parallele of synoptische) uiteenzetting per land gegeven van de wijze, waarop standaardvoorwaarden daar worden bestreden, maar het rechtsvergelijkende materiaal wordt telkens ad hoc bij de bespreking van de verschillende vragen m.b.t. de stan-

daardvoorwaarden betrokken. Dit heeft als consequentie, dat men in het boek niet altijd even gemakkelijk ten aanzien van alle vragen kan naslaan hoe de stand van zaken in een bepaald ander land is. We moeten echter beseffen, dat als Hondius wel een zo compleet mogelijk systematische uiteenzetting per land had willen geven, het boek nog veel dikker zou zijn geworden. Bovendien is het bezwaar van het ontbreken van een dergelijke beschrijving goed opgevangen, doordat in hfdst. 4 voor buitengewoon veel landen een overzicht van wetgeving, rechtspraak en literatuur over standaardvoorwaarden wordt gegeven. Opmerking verdient tenslotte het feit, dat Nederland in deze dissertatie niet zoals gebruikelijk in de Romeanse, doch in de Germaanse rechtsfamilie is ingedeeld (p. 141). Uit de vergelijkingen tussen de diverse rechtsstelsels blijkt de juistheid van deze indeling; een bevestiging van wat Zweigert/Kötz (p. 70) de 'Grundsatz der materiëlebezogenen Relativität' van de verdeling in rechtsfamilies noemen.

Het proefschrift van Hondius heeft één nadeel: het is eenvoudigweg te dik. Daardoor worden waarschijnlijk veel mensen ervan weerhouden om het te lezen. Ik mag in dit verband wel opbiechten, dat ook ik enkele keren erg diep heb gezocht alvorens met het lezen van dit 'maximum opus' te beginnen. Maar ik moet toegeven: het boek leest vlot; het is prettig – allerminst droog – geschreven en verrijkt de Nederlandse taal met menig woord, dat ik in (één van) de volgende druk(ken) van de Grote Van Dale hoop aan te treffen. Zo zou ik b.v. bepaald voor een woord als 'pleinoloog' (p. 472: als typering voor die juristen, welke steeds halsreikend naar nieuwe arresten van de Hoge Raad uitzien) burgerrecht willen bepleiten.

Al met al is het boek buitengewoon lezenswaardig. Het geeft ons een kaart aan de hand waarvan wij de zee van publicaties over standaardvoorwaarden wat leren kennen. Een ieder die met deze kaart in zee steekt, moet echter één ding goed in de gaten houden: deze zee is buitengewoon onrustig. Er zijn veel sterke stromingen en zandbanken verschuiven op soms verrassende wijze. Sinds het verschijnen van het boek van Hondius hebben zich in het buitenland al weer heel wat legislatieve ontwikkelingen voorgedaan. Sommige van deze nieuwe ontwikkelingen zijn trouwens door Hondius aangegeven in zijn preadvies ('Naar een wettelijke regeling van algemene voorwaarden') voor de jaarvergadering 1979 van de Nederlandse Juristenvereniging. In dit preadvies geeft hij overigens eveneens enkele van de kernstellingen van zijn dissertatie weer. Ook de buitenlandse literatuur over de standaardvoorwaarden neemt nog steeds snel toe. De 'Index to foreign legal periodicals' geeft elk jaar enkele tientallen publicaties onder het trefwoord 'Contracts: standard terms'. Het meest verbijsterend is echter de hoeveelheid in West-Duitsland gepubliceerde opstellen en boeken over dit onderwerp (Hondius voorspelde dit al op p. 153). Via de Karlsruher Juristische Bibliographie ontdekt men voor de periode 1977 tot medio 1979 met het allergrootste gemak 160 titels! In ons land doet men wat rustiger aan. Het ministerie van Justitie heeft nog steeds geen (voor)ontwerp betreffende de standaard-

voorwaarden gepubliceerd. Wel is de SER intussen met een rapport hierover voor de dag gekomen. In de toelichting op de Justiebegroting 1980 wordt er op gewezen, dat mede op basis van dit SER-advies een voorontwerp van wet betreffende de standaardvoorwaarden is opgesteld, dat thans voorwerp van interdepartementale bespreking is. Gestreefd wordt naar indiening van het ontwerp in de tweede helft van 1980. De Nederlandstalige literatuur is sinds het verschijnen van Hondius' dissertatie trouwens ook al weer met ruim een tiental publicaties over standaardvoorwaarden toegenomen.

Vermelding met name verdient de dissertatie van F. A. J. Gras, 'Standaardcontracten. Een rechtssociologische analyse', (Kluwer Deventer 1979, 168 blz.), omdat dit proefschrift een boeiend complement vormt op het boek van Hondius, dat rechtssociologische aspecten dikwijls expliciet buiten haakjes zet. Maar hoe dan ook, de dissertatie van Hondius zal voorlopig wel hét standaardwerk over de standaardvoorwaarden blijven.

Gerard-René de Groot

Rechtspraak

No. 46

Vraag of de toestemming van de andere echtgenoot, bedoeld in art. 88, lid 1, boek I BW, schriftelijk moet worden gegeven.

W. H. Bongaerts en E. M. Bongaerts-Luijten, eisers tot cassatie, adv. mr J. van Schellen, tegen:
Bongaerts Immobiliën B.V., verweerster, adv. mr H. P. Utermark.

Uitspraak Hoge Raad d.d. 7 maart 1980 (gevozen na concl. van Adv.-Gen. Franx tot verwerping):

De stelling dat in art. 88, lid 1 boek I, BW bedoelde toestemming van de andere echtgenoot moet blijken uit mede-ondertekening van de voorlopige koopakte, althans van enig geschrift vindt noch in de bewoordingen, noch in de geschiedenis van genoemde bepaling steun en kan mitsdien niet worden aanvaard.

Cassatieberoep verworpen.

No. 47

Vraag of de Rechtbank ingevolge art. 157 Rv in hoogste ressort heeft recht gedaan omdat de zaak behoort tot de kennisneming van de Kantonrechter.

Maatschappij tot Verhuur van Bedrijfs- en Audiovisuele Middelen Mavebe B.V., eiseres tot cassatie, adv. mr C. J. J. C. van Nispen, tegen:

Container Centrale B.V., verweerster, niet verschenen. Art. 157 Rv, bepalende dat de Arrondissementsrechtbank in het daar genoemde geval in het hoogste ressort zal recht

spreken, houdt een uitzondering in op het beginsel dat de in het ongelijk gestelde partij het geschil in een tweede feitelijke instantie aan de rechter kan voorleggen. Indien de Rechtbank heeft geoordeeld dat de voorwaarden vervuld zijn voor de toepasselijkheid van genoemd artikel, namelijk dat de zaak behoort tot de kennisneming van de Kantonrechter en dat de gedaagde de exceptie van onbevoegdheid niet heeft voorgesteld, zal het Hof, waarbij van dat vonnis hoger beroep wordt ingesteld, met het oog op de ontvankelijkheid van het beroep hebben te onderzoeken, of het vermelde onderdeel van de Rechtbank juist was. Verenigt het Hof zich met het oordeel van de Rechtbank, dan zal het de appelland in zijn beroep niet-ontvankelijk verklaren. Komt het Hof tot de slotsom dat het oordeel van de Rechtbank onjuist was omdat de Rechtbank in eerste aanleg bevoegd was, dan zal het Hof het hoger beroep tegen het gehele vonnis van de Rechtbank op de gewone wijze moeten behandelen. Dit laatste heeft het Hof in het onderhavige geval gedaan. Ongegrond is het verwijt dat het Hof, oordelend dat het geding niet behoort tot de kennisneming van de Kantonrechter, alleen acht heeft geslagen op hetgeen de eisende partij in de dagvaarding heeft gesteld en niet tevens op hetgeen de wederpartij ten verweer heeft aangevoerd om aan de hand daarvan vast te stellen wat het onderwerp van geschil is. Voor de toepassing van art. 157 is voor de Rechtbank bij de beantwoording van de vraag of een rechtsvordering, omdat zij betrekkelijk is tot een bepaalde overeenkomst, tot de kennisneming van de Kantonrechter behoort, maatgevend de grondslag van de vordering zoals die blijkt van de dagvaarding door de eiser is ingesteld, waarbij de benaming door de eiser gegeven aan de overeenkomst waaruit hij ageert, niet beslissend hoeft te zijn. Mocht aan de Rechtbank uit het verweer van de gedaagde of uit het verdere verloop van het geding blijken dat de werkelijk tussen partijen bestaande rechtsverhouding een andere is, dan kan dat de toewijsbaarheid van de vordering in de weg staan, echter niet leiden tot het toepassen van een andere maatstaf voor de bevoegdheid der Rechtbank.

Cassatieberoep verworpen.

No. 48

Termijn, waarbinnen bij huur en verhuur van bedrijfsruimte ingevolge art. 1626 lid 3 BW een verzoek tot nadere vaststelling van de huurprijs moet worden ingediend, indien de opzegging is nietig verklaard.

Beschikking HR d.d. 7 maart 1980 op verzoekschrift van B. J. Th. Reuting, adv. mr E. Korthals Altes (gewezen na concl. van Adv.-Gen. Rummelink tot verwerping): Ingevolge de slotzin van het derde lid van art. 1626 BW kan het in de eerste zin van dat lid bedoelde verzoek tot nadere vaststelling van de huurprijs worden ingediend tot uiterlijk drie maanden na de verlenging, dan wel na de nietigverklaring van de opzegging, indien deze op een latere dag plaats vindt. Het middel betoogt, dat in laatstgenoemd geval – anders dan de Rechtbank heeft geoor-